

SAR WGG

Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid

Ontwerp van decreet houdende instemming met het internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijningen

**Advies 2009/22
15 oktober 2009**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. Belang van het Verdrag	3
2.1. Beknopte historiek: de aanloop naar het Verdrag	3
2.2. Bestaansreden en ontstaan van het Verdrag	4
2.3. Nieuwigheden	5
3. Belang voor Vlaanderen	6
3.1. Vlaamse bevoegdheden	6
3.1.1. Implicaties voor privacy	6
3.1.2. Vrijheidsontneming	6
3.1.3. Voorlichten en opleiden zorg- en hulpverleningsdiensten	7
3.1.4. Adoptie	7
3.1.5. Bekendmaking van het Verdrag	7
3.2. Partnerlanden	7
3.3. Comité voor gedwongen verdwijningen	8
3.4. Ondertekening	8
3.5. Ratificatie	9
4. Redactionele bemerkingen	9
5. Conclusie	10

1. Inleiding

Tijdens haar vergadering van 18 september 2009 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van decreet houdende instemming met het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning (hierna: "het Verdrag"), opgemaakt in New York op 20 december 2006. Zij vroeg minister-president, Kris Peeters, tevens bevoegd voor buitenlands beleid, hierover het advies in te winnen van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (hierna: "SARiV"). In het licht van de interne omzetting van de verdragsbepalingen voor wat de gemeenschapsinstellingen betreft, suggereert de adviesaanvraag dat de SARiV zou kunnen samenwerken met de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid (hierna: "SAR WGG") bij het uitbrengen van het advies. Op 22 september 2009 ontving de SARiV de adviesaanvraag. In onderling overleg besloten de SARiV en de SAR WGG (hierna ook: "de Raden") tot het opstellen van een gezamenlijk advies. Na consultatie en bespreking op de vergadering van de SAR WGG op 28 september 2009 en op de vergadering van de SARiV op 15 oktober 2009, keurden beide Raden onderhavig advies goed.

Op 6 februari 2007 ondertekenden 57 landen, waaronder België, het Verdrag. Gedwongen verdwijning is elke vorm van vrijheidsberoving door de staat, of vertegenwoordigers ervan, van een burger of inwoner, waarbij deze vrijheidsontneming wordt ontkend of verhuld. Het verdrag biedt een kader voor de verdragspartijen om hun burgers en inwoners te beschermen tegen gedwongen verdwijningen (preventie), om gedwongen verdwijningen ongedaan te maken of op te helderen, en om slachtoffers en hun familieleden de nodige inlichtingen, zorg en hulp te bieden.

In onderhavig advies overlopen de Raden eerst het belang van het Verdrag, met aandacht voor zijn geschiedenis en belangrijkste kenmerken. Daarna gaan ze het belang van het Verdrag voor Vlaanderen na. Hierbij onderzoeken ze de implicaties voor de Vlaamse bevoegdheden, de relatie met bepaalde partnerlanden en de Vlaamse rol bij het Comité voor gedwongen verdwijningen, en plaatsen ze enkele bedenkingen bij de ondertekening en ratificatie. Ten slotte formuleren ze hun conclusies.

2. Belang van het Verdrag

Gedwongen verdwijningen onderwerpen personen aan psychologisch leed, ontzeggen hen opzettelijk kennis over hun lot, en resulteren vaak in foltering en dood. Ook familieleden lijden onder de psychologische kwelling als gevolg van de onwetendheid over het lot van hun geliefden. Zelfs voor gemeenschappen en naties kan een geïsoleerde daad van een gedwongen verdwijning gericht op een bepaald individu wijdverspreide terreur en angst veroorzaken, politieke dissidentie onderdrukken en uiteindelijk leiden tot het behoud van onderdrukkende politieke regimes. Een wijdverbreide straffeloosheid heeft het verschijnsel van gedwongen verdwijningen in verscheidene landen bestendig en verergerd.¹

2.1. Beknopte historiek: de aanloop naar het Verdrag

Er is een lange weg afgelegd in aanloop naar de goedkeuring van het Verdrag door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN) op 20 december 2006. De eerste internationale organisatie die publiekelijk gedwongen verdwijningen aan de kaak stelde, was de "Inter-American Commission on Human Rights" met een rapport in 1974. De VN begon in die periode ook enkele zaken van gedwongen verdwijningen te behandelen. In december 1978 nam de VN Algemene Vergadering Resolutie 33/173 genaamd "Disappeared Persons" aan, waarin de VN voor het eerst sprak over "onvrijwillige" of "gedwongen" verdwijning. In opvolging van deze resolutie richtte de VN-Mensenrechtencommissie de "UN Working Group on Enforced and Involuntary Disappearances" (UNWGEID) op als communicatiekanaal tussen getroffen families en betrokken overheden. In 1992

¹ K. ANDERSON, How effective is the International Convention for the protection of all persons from enforced disappearance likely to be in holding individuals criminally responsible for acts of enforced disappearance?, *Melbourne Journal of International Law*, 7, (2006), 2, 277.

werd het mandaat van deze Commissie verruimd zodat ze ook het beleid van overheden m.b.t. gedwongen verdwijningen kan monitoren.

Een aantal organisaties van nabestaanden en regionale instellingen zette de eerste stappen om een internationaal instrument tegen gedwongen verdwijningen aan te nemen. Als eerste debatteerde de Parijse Balievereniging samen met andere organisaties en experts op een colloquium in Parijs in 1981 over het idee voor een eigen instrument. In 1982 ontwierp FEDEFAM (Latin American Federation of Associations of Relatives of Disappeared Detainees) een Conventie over Gedwongen Verdwijningen. De Algemene Vergadering van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) verklaarde in 1983 dat gedwongen verdwijning een misdaad tegen de mensheid is. Een jaar later stemde de Raad van Europa een resolutie met dezelfde boodschap.

Het duurde echter tot 1992 voor de VN Algemene Vergadering, met de Verklaring over de Bescherming van Alle Personen tegen Gedwongen Verdwijningen, een nieuwe stap ondernam. Hierna, in 1994, nam de OAS de Inter-Amerikaanse Conventie over Gedwongen Verdwijning van Personen aan. Deze Conventie erkent gedwongen verdwijning als een voortdurend misdrijf en legt een aantal verplichtingen op aan staten. Het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafgerechtshof van 1998 betekende een volgende internationale mijlpaal, aangezien het gedwongen verdwijningen op de lijst van misdaden tegen de mensheid plaatst wanneer ze gepleegd worden als onderdeel van een wijdverbreide of stelselmatige aanval gericht tegen een burgerbevolking.²

2.2. Bestaansredenen en ontstaan van het Verdrag

Bovenstaand overzicht toont aan dat er reeds verschillende initiatieven en instrumenten bestaan om de problematiek van gedwongen verdwijningen aan te pakken. Deze blijken echter onvoldoende omwille van hun beperkte geografische toepassing, onvolledigheid, beperkingen in de strafbaarstelling, enz. In bepaalde gevallen kan een gedwongen verdwijning gekarakteriseerd worden als een misdaad tegen de mensheid (Statuut van Rome) of als foltering (Verdrag tegen Foltering³), maar er blijven gaten in de mogelijkheden voor rechtsherstel van slachtoffers.

De UNWGEID pleitte tevens voor een nieuw instrument op grond van de meervoudigheid van rechten die worden geschonden en de moeilijkheid om die schendingen aan te tonen. Om tot veroordeling en bestraffing over te kunnen gaan, diende een specifiek mensenrecht te worden erkend, nl. het recht om 'niet aan gedwongen verdwijning te worden onderworpen'.⁴

In 1998 nam de Subcommissie voor de Promotie en Bescherming van Mensenrechten een "Ontwerp Internationaal Verdrag voor de Bescherming van Alle Personen tegen Gedwongen Verdwijning" aan. Het onthaal was positief en een "Open-Ended Working Group" werd belast met de taak om een bindend instrument voor te bereiden. Op 23 september 2005 nam deze werkgroep unaniem een tekst aan. Hierna werd de tekst achtereenvolgens goedgekeurd in de Mensenrechtenraad⁵, in de Derde Commissie van de VN Algemene Vergadering en uiteindelijk, op 20 december 2006, door de VN Algemene Vergadering. Op 6 februari 2007 werd het Verdrag opengesteld voor ondertekening.⁶

² Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafgerechtshof, art. 7.

³ Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing, aangenomen op 10 december 1984 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

⁴ A. VRANX, Verweer tegen gedwongen verdwijning, *Internationaal Humanitair Recht in de Kijker - Jaarboek 2006*, p. 81.

⁵ Opvolger van de VN-Mensenrechtencommissie, zie SARiV, *Vlaanderen en het Belgisch lidmaatschap van de VN-Mensenrechtenraad*, Advies 2009/13, 14 mei 2009. [www.sariv.be]

⁶ AIM FOR HUMAN RIGHTS, *A guide to the International Convention for the Protection of all persons from enforced disappearance*, Utrecht, 2009, 14.

2.3. Nieuwigheden

Het Verdrag is een wettelijk bindend instrument tegen gedwongen verdwijning. Het bevat een aantal principes en hulpmiddelen in de strijd tegen de straffeloosheid.

Het Verdrag verankert twee nieuwe *rechten*, nl. het “recht om niet het slachtoffer te worden van gedwongen verdwijning” (artikel 1) en het “recht van slachtoffers om de waarheid te kennen” (artikel 24).

Het Verdrag hanteert een duidelijke *definitie* van gedwongen verdwijning. De drempel van de definitie is verlaagd om verschillende soorten gedwongen verdwijningen te omvatten en om achterpoortjes te sluiten. Zo vallen bijvoorbeeld ook “*extraordinary renditions*” in het kader van de strijd tegen het terrorisme onder deze omschrijving.⁷ De definitie maakt wel een onderscheid tussen gedwongen verdwijning uitgevoerd met betrokkenheid van staten en gedwongen verdwijningen door niet-statelijke actoren. Deze laatste vallen buiten de definitie, maar een afzonderlijk artikel 3 verplicht staten om de gepaste maatregelen te nemen om dit soort zaken te onderzoeken. De SARiV merkt hierbij op dat het, volgens sommige auteurs, evenwel een moeilijke oefening blijft om de graad van betrokkenheid van de staat te bepalen.⁸ Bovendien betreurt de SARiV het dat de verplichtingen die voortvloeien uit het Verdrag gericht op staten minder streng zijn wanneer het gedwongen verdwijningen door niet-statelijke actoren betreft.

Het Verdrag betekent een belangrijke stap in het *strafbaar stellen* van gedwongen verdwijning. Artikel 4 verplicht staten om gedwongen verdwijning als strafbaar feit in hun strafwetgeving in te schrijven. De SARiV merkt op dat dit een delicate oefening kan zijn in sommige staten en dat het in geen geval mag leiden tot een verzwakking van de bescherming.

Het principe van *universele jurisdictie* verplicht staten ertoe om daders die op hun territorium verblijven ofwel zelf te vervolgen, de dader uit te leveren om in het buitenland vervolgd te worden of om hem voor een internationaal tribunaal te brengen. Er is echter wel een beperking van het internationaal strafrecht tot uitzonderlijke omstandigheden, nl. wanneer gedwongen verdwijning een wijdverbreide of systematische praktijk is en zij zodus als misdaad tegen de mensheid bestraft moet worden. In dit geval gelden ook specifieke regels in verband met verjaring, enz. Het gros van de overtredingen dient bestraft door het nationaal strafrecht.⁹

Verder bevat het Verdrag specifieke bepalingen over preventie, erkenning van de rechten van nabestaanden, de gevolgen voor het burgerlijk recht en de administratieve praktijk, alsook over de rechten van kinderen.

Met het sluiten van het Verdrag wordt een belangrijke stap gezet, maar het succes van het Verdrag zal bepaald worden door de wijze van tenuitvoerlegging. Het Verdrag voorziet dan ook in de oprichting van een *Comité voor gedwongen verdwijningen* (hierna: “het Comité”), dat waakt over de implementatie. Het Comité heeft volgende functies:

1. Bij het Comité moeten landenrapporten ingediend worden;
2. Het kan verzoeken voor dringende actie behandelen;
3. Het kan individuele mededelingen ontvangen en onderzoeken (indien deze bevoegdheid door de betrokken staat is aanvaard);
4. Het kan mededelingen van staten ontvangen en onderzoeken (indien deze bevoegdheid door de betrokken staat is aanvaard);
5. Het kan “*factfinding*”-missies organiseren (in overleg met de betrokken overheid);
6. Het kan wijdverbreide of systematische gedwongen verdwijningen onder de aandacht van de VN Algemene Vergadering brengen.

Voor de toepassing van functies 3 en 4 dienen staten een verklaring neer te leggen bij hun bekrachtigingsakte waarin ze de bevoegdheden van het Comité aanvaarden. De SARiV verwelkomt de aankondiging dat België een verklaring zal afleggen om beide bevoegdheden te aanvaarden.

⁷ AIM FOR HUMAN RIGHTS, o.c., 18.

⁸ A. VRANX, *l.c.*, p. 84.

⁹ *Ibid*, p. 82.

Tijdens de onderhandelingen van het Verdrag moesten bepaalde compromissen gesloten worden. Daardoor ontbreken bepalingen over het verbod van berechting van gedwongen verdwijning voor militaire tribunalen, alsook het verbod op amnestie en gelijkaardige maatregelen die preventief onderzoek verhinderen. Toch gingen de voorstanders van het Verdrag akkoord met de tekst, omdat deze gebreken veelal zouden worden opgevangen door internationale praktijken en het internationaal gewoonterecht.¹⁰

3. Belang voor Vlaanderen

3.1. Vlaamse bevoegdheden

De Raden formuleren hieronder enkele specifieke opmerkingen betreffende artikelen die raken aan een aantal welzijns- en gezondheidsaspecten.

3.1.1. *Implicaties voor privacy*

De Raden wijzen op de mogelijke invloed van de artikelen 17 en 18 op de bescherming van persoonlijke gegevens en het beroepsgeheim. Het Verdrag stelt in artikel 17, lid 3, dat elke staat die partij is bij het verdrag het opzetten en bijhouden van één of meer actuele officiële registers en/of dossiers van personen wier vrijheid is ontnomen waarborgt. Deze registers/dossiers kunnen op verzoek onverwijld ter beschikking worden gesteld van gerechtelijke of andere autoriteiten of instellingen waaraan bevoegdheid is toegekend door de wetgeving van de betrokken staat die partij is of door een ander relevant internationaal juridisch instrument waarbij de betrokken staat partij is. De hierin vervatte informatie omvat eveneens gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen.

Het verzamelen, verwerken, gebruiken en opslaan van persoonsgegevens, met inbegrip van medische en genetische informatie, mag geen schending vormen van de mensenrechten, fundamentele vrijheden of de menselijke waardigheid van een persoon (art. 19, lid 2). De SAR WGG vraagt in het bijzonder aandacht voor het feit dat er steeds omzichtig omgesprongen moet worden met gegevens met betrekking tot de gezondheid (art. 17, lid 3). Deze gegevens kunnen slechts bijgehouden en verspreid worden mits het medische beroepsgeheim, de wet op de privacy en de wet betreffende de rechten van de patiënt van 22 augustus 2002 gerespecteerd worden. Dit geldt evenzeer voor de bepaling dat elke staat die partij is garandeert dat elke persoon die een rechtsmatig belang heeft bij deze informatie (zoals familieleden van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, hun vertegenwoordiger of raadsman) toegang dient te hebben tot gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen (art. 18, lid 1, sub f).

De Raden zijn van mening dat de bepalingen in artikel 17, lid 3, uitsluitend gelden voor de problematiek van de gedwongen verdwijningen en geen betrekking hebben op mensen die verblijven in een gesloten afdeling van een ouderenvoorziening (personen met dementie) en op mensen die verblijven in een gesloten afdeling van een psychiatrische voorziening of in een andere zorg- of hulpsetting.

3.1.2. *Vrijheidsontneming*

Artikel 17, lid 2, sub d, van het Verdrag bepaalt dat er gewaarborgd dient te worden dat eenieder wiens vrijheid ontnomen is, het recht heeft te communiceren met en te worden bezocht door zijn of haar familie, raadsman of een andere persoon van zijn of haar keuze en dat daaraan uitsluitend de wettelijk vastgestelde voorwaarden verbonden zijn.

De Raden gaan er van uit dat deze bepaling geen impact heeft op hulp- of zorgvoorzieningen gelet op het feit dat het verdrag enkel en alleen personen die het slachtoffer waren van gedwongen verdwijning betreft. De SAR WGG vraagt dat de Vlaamse Regering voor wat de voorzieningen in de

¹⁰ AIM FOR HUMAN RIGHTS, o.c., 20.

jeugdbescherming, in de geestelijke gezondheidszorg en in de ouderenzorg (personen met dementie) betreft, uitklaart of en in welke mate deze verdragstekst, in casu artikel 17, lid 2, sub e, impact heeft op het zorgbeleid met vrijheidsbepurende maatregelen.

3.1.3. Voorlichten en opleiden zorg- en hulpverleningsdiensten

Artikel 23 van het Verdrag stipuleert dat staten die partij zijn bij het Verdrag in een opleiding voorzien voor het met rechtshandhaving belast personeel, medisch personeel en betrokken overheidsfunctionarissen inzake de noodzakelijke voorlichting en informatie over de relevante bepalingen van het verdrag. Hulpverlening kan echter maar kwaliteitsvol zijn indien hulpverleners tijdig en goed worden ingelicht en ook opgeleid worden om personen die slachtoffer waren van gedwongen verdwijning, of hun familieleden, de nodige en juiste hulp te kunnen bieden. De Raden vragen de nodige aandacht voor deze specifieke slachtofferzorg in de omzetting van de bepaling zoals weergegeven in artikel 23. Dit dient ondermeer te gebeuren door de gespecialiseerde hulpverlening van de diensten slachtofferhulp van de centra voor algemeen welzijnswerk, in het kader van het decreet van 15 december 1998 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord van 7 april 1998 tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg. De Raden vragen tevens te verzekeren dat gegevens over de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, steeds behandeld worden op een wijze die conform is aan het medische beroepsgeheim, de wet op de rechten van de patiënt en de vigerende privacywetgeving.

3.1.4. Adoptie

Staten die partij zijn bij het Verdrag en die een systeem van adoptie of een andere vorm van plaatsing van kinderen erkennen, dienen wettelijke procedures te hebben vastgesteld om adoptie- of plaatsingsprocedures te toetsen en om, waar dat van toepassing is, de adoptie of plaatsing van een kind die voortvloeit uit een gedwongen verdwijning, ongedaan te maken (art. 25, lid 4). De Vlaamse Gemeenschap moet erover waken dat de adoptiebemiddeling aandacht schenkt aan deze toetsing. De SAR WGG vraagt om de bepalingen over het ongedaan maken van deze adopties met de nodige omzichtigheid om te zetten. Zowel in het voortraject, de nazorg als de bemiddeling bij interlandelijke adoptie aan Vlaamse kant, als in de federale adoptiewet moeten deze bepalingen steeds gekaderd worden met het oog op de vrijwaring van de belangen van het kind.

Beide Raden vragen dat de Vlaamse overheid er eveneens zorg voor draagt dat adoptieouders voldoende geïnformeerd worden over de mogelijke impact van de bepalingen van artikel 25 van het Verdrag.

Het is voor de Raden tot slot duidelijk dat in het belang van het kind een mogelijke herziening van een adoptie van een kind dat slachtoffer was van een gedwongen verdwijning steeds met de grootste omzichtigheid moet behandeld worden.

3.1.5. Bekendmaking van het Verdrag

De Raden wijzen de Vlaamse overheid op haar taak om zich in te zetten voor de verspreiding van informatie over dit Verdrag, zodat burgers ervan op de hoogte worden gesteld. Ze moeten in het bijzonder kennis nemen van artikel 30 betreffende de mogelijkheid voor het individueel indienen van een verzoek om opsporing.

3.2. Partnerlanden

Chili, dat reeds geruime tijd een partnerland is van Vlaanderen en sinds de jaren 1970 een problematische geschiedenis op het vlak van gedwongen verdwijningen kent, heeft het Verdrag gelijktijdig met België getekend. De SARiV verwelkomt deze stap en hoopt dat de ratificatie een belangrijke stap kan betekenen voor de onopgeloste zaken.¹¹

¹¹ Volgens de UNWGEID zijn nog 816 van de 840 gerapporteerde zaken onopgelost. [<http://www.ediec.org/en/world-map/map/country/chile/>]

Voor de prioritaire partnerlanden van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking vormt het Verdrag een belangrijk instrument voor het handhaven van deze mensenrechten. Voor het goedkeuren van het Verdrag bestond op het Afrikaans continent, in tegenstelling tot Europa of het Amerikaans continent, nog geen Afrikaans instrument dat gedwongen verdwijningen expliciet vermeldt.¹²

3.3. Comité voor gedwongen verdwijningen

Het Comité voor gedwongen verdwijningen waakt over de tenuitvoerlegging van het Verdrag (zie *supra*, 2.3.). Artikel 26 bepaalt de samenstelling van het Comité. De 10 leden van het Comité worden gekozen uit een lijst van personen die door de staten die partij zijn, worden voorgedragen uit hun onderdanen. De eerste verkiezing wordt ten laatste zes maanden na de datum van de inwerkingtreding van het Verdrag gehouden. Het Verdrag treedt reeds in werking na 20 ratificaties, maar momenteel is dit aantal nog niet behaald. Dit betekent dat België en Vlaanderen bij een snelle ratificatie (zodat België nog tot de eerste 20 landen kan behoren) een grotere kans hebben om een expert te laten opnemen in het Comité. De Raden sporen de Vlaamse Regering aan om in overleg met de federale overheid een kandidaat voor te dragen.

Tevens wijst de SARiV op het belang van samenwerking met de federale overheid bij het opstellen van het landenrapport. Elk land dient binnen twee jaar na ratificatie een rapport op te stellen, maar in tegenstelling tot andere verdragen is dit een eenmalig rapport. Het Comité kan wel om bijkomende informatie verzoeken (artikel 29). Het Verdrag bepaalt ook in artikel 28 dat het Comité samenwerkt met alle relevante organen van de VN. Het omgekeerde geldt ook. Dit betekent dat bijvoorbeeld in de mensenrechtentoets (universele periodieke evaluatie) door de VN-Mensenrechtenraad het Belgisch beleid ook getoetst zal worden voor dit Verdrag.¹³ De SARiV acht het derhalve wenselijk om tijdig het Belgisch landenrapport ter zake op te maken met het oog op de Belgische mensenrechtentoets in 2011.

De SARiV wenst te benadrukken dat naast het Comité ook de UNWGEID actief blijft. Zoals hoger (zie *supra*, 2.1.) aangegeven, fungeert de werkgroep als communicatiekanaal tussen de nabestaanden en overheden, terwijl het Comité specifieke verdragsfuncties heeft. Daarenboven is het Comité enkel bevoegd voor gedwongen verdwijningen in een staat die partij is bij het Verdrag, terwijl de UNWGEID bevoegd is voor alle gedwongen verdwijningen. Het Comité en de werkgroep zijn bijgevolg complementair en zullen moeten samenwerken om duplicatie te vermijden.¹⁴

De SARiV verwelkomt de bepaling in artikel 27 dat de werking van het Comité tussen het vierde en het zesde jaar na inwerkingtreding geëvalueerd zal worden door een conferentie van staten. Hier kan bekeken worden of het eventueel opportuun is om de monitoringtaken over te dragen aan een ander orgaan.

3.4. Ondertekening

De beide Raden betreuren dat de toenmalige federale minister van Buitenlandse Zaken overgegaan is tot ondertekening van het Verdrag zonder dat er in de Werkgroep “gemengde verdragen” (WGV) van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid consensus kon bereikt worden over het gemengde karakter van het verdrag. De SARiV stelt zich vragen bij de reden die in de memorie van toelichting gegeven wordt, nl. de druk van de Europese partners, aangezien vele EU-lidstaten ook niet op de openingsdag tot ondertekening overgingen. Hij erkent wel het belang van het signaal dat hiermee gegeven wordt aan de verenigingen van nabestaanden, maar samen met de SAR WGG betwijfelt hij of daarom de intern-Belgische afspraken moeten worden genegeerd.

De SARiV vraagt zich af of de federale overheid reeds de nodige stappen heeft ondernomen om de ondertekeningsformule aan te passen zoals beslist op de vergadering van de WGV van 21 mei 2007. Hij heeft noch in de memorie van toelichting, noch elders kunnen vaststellen of de aanpassing

¹² AIM FOR HUMAN RIGHTS, o.c., 30.

¹³ SARiV, *Vlaanderen en het Belgisch lidmaatschap van de VN-Mensenrechtenraad*, Advies 2009/13, 14 mei 2009. [www.sariv.be]

¹⁴ OFFICE OF THE UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS, *Enforced or involuntary disappearances*, Fact sheet 6, 2009, Genève, 17.

intussen gebeurd is. Hij spoort de Vlaamse Regering aan om dit uit te klaren, gelet op de tijd die intussen verstreken is. De Raden roepen tevens de federale overheid op om voorzichtig en loyaal om te springen met gedeelde bevoegdheden en gemengde verdragen.

3.5. Ratificatie

Het Verdrag bepaalt in artikel 39 dat het in werking zal treden op de dertigste dag na de datum waarop de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding is neergelegd bij de Secretaris-generaal van de VN. Bij het ter perse gaan van dit advies hadden 15 staten het Verdrag geratificeerd.¹⁵ Wie het Verdrag enkel tekende, maar (nog) niet ratificeerde, mag niet tegen de letter of geest van het Verdrag ingaan. De Raden pleiten voor een snelle afronding van de Belgische ratificatieprocedure (zie ook *supra*, 3.3.).

Het is echter in het bijzonder van belang om de implementatie van het Verdrag te bewaken. Artikel 4 geeft de staten die partij zijn namelijk de opdracht om hun nationaal strafrecht aan te passen. Men moet er dan ook over waken dat dit correct gebeurt. De SARiV vraagt zich af in hoeverre de Belgische overheid hier al acties voor heeft ondernomen.

4. Redactionele bemerkingen

De SARiV wenst in navolging van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak de aandacht te vestigen op twee onjuistheden in de vertaling van het Verdrag. Hij wijst in de eerste plaats op de vertaling in het artikel 2 omtrent de definitie van het woord 'fate' door feit, terwijl hier volgens Van Dale Groot Woordenboek Engels-Nederlands lot of bestemming bedoeld wordt. Bovendien wordt in artikel 24 lid 6 'fate' wel door lot vertaald.

Verderop wordt in die definitie 'acquiescence' vertaald door bewilliging. Volgens Van Dale betekent dit echter berusting. Dit houdt toch een andere houding van de staat in dan bewilliging. Ten slotte lijkt er ook iets mis te zijn met de zinsconstructie in de eerste zin van lid 1 van artikel 11.¹⁶

De Raad hoopt dat eventuele onjuiste vertalingen tijdig worden aangepast.

¹⁵ United Nations Treaty Collection. [http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-16&chapter=4&lang=en]

¹⁶ NEDERLANDSE VERENIGING VOOR RECHTSPRAAK, *Advies inzake conceptwetsvoorstel tot bescherming tegen gedwongen verdwijning*, Den Haag, 2009, 6.

5. Conclusie

Het Verdrag is een uniek instrument omwille van de verankering van bepaalde rechten en de strafbaarstelling van gedwongen verdwijning, maar ook omdat het opgesteld is met de hulp van academici, ngo's en experts, alsook met de hulp van nabestaanden van slachtoffers. Dit onderstreept het belang van het succes van de implementatiefase.

De SARiV en de SAR WGG hopen dat de ratificatieprocedure in België en andere landen snel kan afgerond worden zodat men met de tenuitvoerlegging van het Verdrag kan starten en het Comité voor gedwongen verdwijningen in het leven kan roepen. De Raad pleit ervoor dat België tijdig iemand voordraagt om deel uit te maken van dit Comité.

De Raden vragen echter aan de Vlaamse Regering om nog enkele zaken in verband met specifieke artikelen die raken aan de Vlaamse bevoegdheden uit te klaren. In het bijzonder vragen zij de aandacht van de Vlaamse Regering voor de problematiek van privacy in het behandelen van medische en persoonsgegevens, de noodzaak om het juridisch kader inzake adoptie aan te passen aan dit Verdrag, de vereisten van dit Verdrag m.b.t. voorlichting en informatie en de opleiding van hulpverleners. De Raden sporen de Vlaamse Regering tevens aan om er bij de federale regering op aan te dringen de afspraken i.v.m. het ondertekenen van gemengde verdragen strikt na te leven.

Namens de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid,

(getekend)

Prof. Dr. Jan Wouters
Voorzitter SARiV

(getekend)

De heer Peter Degadt
Voorzitter SAR WGG

(getekend)

De heer Freddy Evens
Secretaris SARiV
Boudewijnlaan 30 bus 81
1000 Brussel
sariv@iv.vlaanderen.be

(getekend)

De heer Gunter Naets
Secretaris SAR WGG
Wetstraat 34-36
1040 Brussel
gnaets@serv.be